

Tien jaar verder

Tien jaar verder

Richard van Zijl

Eerste druk: mei 2018
Auteur: Richard van Zijl
Omslagontwerp: Richard van Zijl
ISBN: 9789463678049
© 2018 Richard van Zijl

Dit boek is opgedragen aan die mensen die mij inspiratie hebben
gegeven om dit boek te schrijven, maar het waarschijnlijk nooit zullen
lezen.

Voorwoord

Je hoort het mensen vaak zeggen: "Je zou er een boek over kunnen schrijven." Het lijkt zo simpel, maar dat is het niet, want voor wie ga je dan een boek schrijven?

Ik ben geen bekende Nederlander dus ik heb niet de illusie dat er veel mensen op dit boek zitten te wachten, maar toch heb ik mijn verhaal opgeschreven. Een verhaal wat voor mij en mijn naasten een grote impact heeft gehad en nog steeds heeft. Een verhaal wat ik op papier wilde zetten, gewoon omdat het mij is overkomen en ik soms bijna niet kan bevatten dat het echt zo gegaan is.

Richard van Zijl

Etten-Leur

april 2018

Deel I

1

Al zolang ik me kan herinneren ben ik iemand die alles registreert en opslaat. Ik kan snel denken, ik ben gevoelig voor pijn, ik ben heel omgevings- en sfeergevoelig, ik ben faalangstig en neem dus alles in mijn omgeving op. Ik lijk soms wel een spons! Tegenwoordig zou men mensen zoals ik hoogsensitief noemen. HSP! Het is ook regelmatig geopperd door een aantal deskundigen. Hoewel ik vrijwel alle kenmerken bij mijzelf herken, ben ik zelf altijd ver van deze benaming gebleven. Het hele principe van labelen en in hokjes plaatsen vind ik namelijk enorme onzin en wordt naar mijn mening vooral gedaan door mensen die het zelf nodig hebben om orde te scheppen in hun eigen chaos. Ik geloof niet zo in allerlei vaste benamingen voor het gedrag van mensen. Volgens mij wordt gedrag vooral gevormd door een optelsom van kennis, ervaringen en emoties. Aangezien deze aspecten continu aan verandering onderhevig zijn, lijkt het me zinloos om te denken dat je gedrag vastligt. Juist omdat je gedrag geen constante is, vind ik het volledig onlogisch om er een diagnose of label op te willen plakken. Je kunt het gedrag van iemand best willen verklaren, maar om er nu gelijk een stempeltje op te plakken gaat mij veel te ver.

Bepaalde karaktereigenschappen kunnen bij iemand horen, omdat ze door omstandigheden zo zijn gevormd. Daar hoeft je nu ook weer niet bizar ingewikkeld over te doen. Als iemand besluit om een bepaald

gedrag of karaktereigenschap te veranderen omdat dit gedrag geen doel meer dient of omdat de omstandigheden niet meer hetzelfde zijn, dan is men daar prima toe in staat. De paar procent van de gevallen die dit dan toch niet kunnen, daar zou je dan misschien eens intensiever naar kunnen kijken.

Dat opnemen van de omgeving is gewoon iets wat bij mij hoort. Ik heb daar zelf voor gekozen! Dat hoeft wat mij betreft niet een specifieke benaming te krijgen. Ik weet zelf ook wel dat veel van mijn eigenschappen mede ontstaan zijn uit een vorm van onzekerheid en de behoefte om controle te krijgen op mijn omgeving. Dat is dan maar zo. Is dat per definitie dan een probleem? Het voordeel van alles in je opnemen is bijvoorbeeld dat je niet snel verrast kan worden. Ik ben verder best nostalgisch en zie het dus als een groot voordeel dat ik me nog veel van mijn jeugd kan herinneren. Het is alsof ik complete stukken film op mijn eigen 'harde schijf' heb opgeslagen. Ik kan ze afspelen wanneer ik wil.

Ik herinner me hierdoor mijn lagereschooltijd nog heel levendig. Het is alsof ik iedereen uit die tijd nog zo zie lopen. Een knip met mijn vingers en ik ben weer daar, op dat moment.

Denk nu niet dat het alleen maar heel ingrijpende momenten zijn die ik me nog kan herinneren. Het kan echt van alles zijn.

Een paar voorbeelden. Ik zie mezelf in de derde klas, nu groep vijf, na de gymles nog naast een meisje op de grond zitten. Ik was boos, omdat er tijdens trefbal oneerlijk was gespeeld en toen ik daar iets van zei, kreeg ik op mijn kop. Ik vond dat zo oneerlijk dat ik woedend de kleedkamer instormde en me begon om te kleden.

Tegen de tijd dat we terug naar school moesten, liep ik op mijn sokken terug de gymzaal in en ging demonstratief naast de brug zitten in het gedeelte achter het gordijn waar de gymtoestellen stonden. Ik had tranen in mijn ogen van onrechtvaardigheid. Ik zie haar nog achter het gordijn vandaan komen lopen en naast me gaan zitten. Twee heldere groene ogen kijken me heel vriendelijk aan. Ik voel haar hand op mijn knie en ik hoor haar stem: “Kom op Ries, samen teruglopen naar school?” Nooit vergeten! Niet heel schokkend toch? Echter, het staat op mijn eigen harde schijf. Ik kan de beelden en de emoties die bij dit moment horen zo oproepen. Datzelfde meisje verhuisde overigens niet veel later naar de omgeving van Turnhout.

Ik weet ook van bijna elk jaar, bij wie ik in het groepje zat. Ik herinner me de periode dat ik alleen moest zitten, vooraan in de klas, omdat mijn leerkracht van dat jaar vond dat ik te druk was. Hij bedoelde volgens mij te zeggen: ‘ik mag jou niet, want jij wijst me elke dag op dingen die ik niet eerlijk en goed doe en daar word ik als leerkracht niet goed van’.

Ik zal nooit de dag vergeten dat ik tijdens de les van deze leerkracht naar de wc moest. Nu lagen de wc’s in de gang tegenover de klas. Ik doe net mijn beige ribbroek omlaag (man wat had ik een hekel aan die broek) en ga zitten om te plassen. Vraag me niet waarom ik als man ga zitten op de wc, maar dat doe ik nu nog. Uit de klas hoor ik opeens die fijne man schreeuwen: “Van Zijl, kun je nou eindelijk je bek eens houden!” Ik hoor het hem roepen en omdat ik dus heel goed om kan gaan met onrechtvaardigheid schreeuw ik keihard terug: “Ik zit op de wc, eikel!” Ik hoef verder niet uit te leggen dat me dit een middagje nablijven zou kosten en een bezoekje aan de directeur.

Onrechtvaardigheid! Volgens mij ook een opvallende karaktereigenschap van me. Ik kan niet tegen onrechtvaardigheid! Ik word dan enorm fel en krijg de haast niet te stoppen neiging iets aan die onrechtvaardigheid te moeten doen. Die neiging had ik als klein kind al. Werd er iemand in mijn klas gepest? Ik bemoeide me ermee en ving de klappen op. Vaak mocht ik dan nablijven terwijl de dader alweer lang en breed aan het buitenspelen was.

Mijn vader heeft me er menigmaal over aangesproken: “Richard, stop nu eens met Don Quichot te willen spelen! Je kunt wel de hele wereld willen verbeteren, maar zo brand je snel op in deze wereld en zul je altijd veel tegenwind ondervinden.” Het waren en zijn wijze woorden. Ik begreep ook precies wat hij bedoelde, maar het zat en zit niet in me. Ik durf inmiddels wel te zeggen dat de momenten in mijn leven waar ik mijn gevoel niet gevolgd heb me meer pijn gedaan hebben dan de vele situaties waar ik mijn gevoel voor rechtvaardigheid wel heb laten spreken.

Natuurlijk, het heeft mij vaak een hoop tegenwind opgeleverd en een hoop strijd, maar ik vond op die momenten dat iemand het moest doen, dus deed ik het maar. Ageren tegen onrechtvaardigheid! Ik had er op dat moment misschien wel last van, maar ik had er tenminste iets aan gedaan. Ik heb nu eenmaal liever spijt van de dingen die ik heb gedaan dan spijt van de dingen die ik heb laten liggen.

Mijn jeugd speelde zich af in Etten-Leur, vooral op ‘ons pleintje’. Ook daar(van) heb ik zoveel momenten opgeslagen. Het voetballen met de jongens van het plein en de jongens die van andere pleintjes bij ons aansloten.

Ik zie iedereen nog zo lopen, ik kan ze zo uittekenen, tot aan welke kleur trainingspak, schoenen en shirtje ze droegen.

Op ons pleintje woonden redelijk veel jongeren. De oudere jongens met wie ik voetbalde waren, net zoals mijn broer, een jaar of vier ouder en ik hoorde met nog een paar anderen bij de jongere garde.

Ik zie nog een van die oudere jongens (namen noem ik maar niet) op zijn fiets springen. Een prachtige sprong, elegant en atletisch, alleen in plaats van op zijn zadel, zie ik hem precies op de tussenstang van zijn herenfiets landen. Het was voor het eerst dat ik iemand ruim een meter van zijn fiets en half kokhalzend en gillend van de pijn, omhoog zag vliegen. Zijn “zaakje” had even in de weg gezeten.

Het is diezelfde jongen waar ik mijn eerste verhalen over meisjes hoorde. Op een regenachtige dag liep ik naar buiten om te voetballen, maar ik zag niemand op ons plein. Net op het moment dat ik me wil omdraaien om terug naar binnen te lopen zie ik hem nog net het pleintje op komen fietsen. Hij parkeert zijn fiets onder hun carport en terwijl hij op het punt staat zijn fiets in de schuur te gaan zetten, ziet hij mij staan. Ik roep naar hem. Tot mijn schrik, hij was toch vier jaar ouder en dat leeftijdsverschil was best groot, wenkt hij me. Ik ren naar hem toe en hij vraagt me of ik zin heb om wat te gamen. In die tijd kwamen de spelcomputers in opkomst. In zijn kamer op zolder speelden we die middag Asteroids op zijn Atari en vertelde hij mij over zijn vriendinnetje.

Zoals ik al vertelde, niets schokkends. Het zijn allemaal op de eerste indruk onbeduidende, losse alledaagse momenten, maar ik weet ze nog. Ik denk omdat ik die momenten niet als onbeduidend zag.

Ik genoot er oprecht van. Zeker over ‘het pleintje’ weet ik daarom nog alles. Ik heb ook zo genoten van mijn jeugd! Ik herinner me alle

namen, wie waar woonden, wie er verhuisden en wanneer en wie ervoor terugkwamen. Ons pleintje was ook de verzamelplaats voor veel jongeren, hier gebeurde alles.

Het voetballen op straat of op het veldje. Verstoppertje met de bal. Blokjesvoetbal. Tennissen. In de zomer tekenden we met krijt een groot wegennet, maakten we nepgeld van papier en had iedereen zo zijn taak. In de tijd van de Tour de France, reden we onze eigen etappes en persoonlijk vond ik de momenten dat we ‘oorlogje’ speelden in een nabijgelegen natuurgebied, bijzonder spannend. Zelfs nadat wij naar Sprundel verhuisden, een dorp vlakbij Etten-Leur, bleef mijn jeugd zich afspelen op ‘het pleintje’.

Ik was een jaar of elf toen wij naar Sprundel moesten verhuizen. Mijn moeder was halfzijdig verlamd geraakt, ze zou daarvan gelukkig later wel weer herstellen en het was beter voor haar dat wij meer gelijkvloers gingen wonen. Een bungalow dus en die waren goedkoper buiten Etten-Leur. Ik kan alvast zeggen dat ik me in ons huis in Sprundel nooit echt thuis heb gevoeld.

Het begon al met iets lugubers. Op de kruipzolder, waar ik later vaak speelde, hingen nog de rouwlinten van de overleden vorige bewoner. Het idee dat ik in een huis woonde waar iemand was overleden vond ik helemaal niets. Verder miste ik het uitzicht op ‘het pleintje’.

Ik heb er nooit echt een probleem van gemaakt. Het leek me ook niet goed om mijn ouders daarmee lastig te vallen. Het verwerken van dingen deed ik wel alleen, stil in mijn bed. Iets wat ik nu nog doe voordat ik ga slapen. Ik loop dan als het ware de dag door, denk aan allerlei momenten terug en probeer negatieve gedachten los te laten. Volgens veel mensen ben ik een goede prater, maar de paar mensen die me goed kennen en dat zijn er echt weinig, weten dat ik heel stil

kan zijn en zelden echt in mijn ziel laat kijken. Simpel gezegd omdat mijn gevoelens nogal intens zijn. Het is niet zo dat ik niet makkelijk over mijn gevoelens durf te praten. Ik uit mijn emoties zelfs vrij makkelijk. Iets wat voor andere mensen al heel open is omdat de meeste mensen in mijn ogen heel gesloten zijn en al snel een rol aannemen als het te persoonlijk wordt. Echter, ik trap nog heel vaak op de rem. Het liefste zou ik gelijk over allerlei diepere emoties en gevoelens willen praten, maar ik heb door ervaring gezien en geleerd dat anderen dat niet zo graag doen. Veel mensen vinden mij over het algemeen bijzonder open en best wel praatgraag, maar slechts zeer weinigen hebben door dat ik heel veel voor mezelf houd. Er is nog zoveel meer Richard, maar ik heb geleerd, dat daar bijna niemand op zit te wachten. Te dichtbij komen daar houden de meeste mensen niet van. Ik heb dan ook vaak het idee dat ik rondloop met een soort van handrem op mijn gevoelens.

Bij feestjes en of gezelschappen vond en vind ik het vooral heerlijk om vanuit een hoekje te observeren en de sfeer te proeven. Ik kan echt genieten van het feit dat andere mensen het naar hun zin hebben en ik ben helemaal in mijn element als ik dan een gesprekspartner vind waar ik uren mee kan filosoferen, de diepte in.

Dit observeren en registreren werkt voor mij tegelijkertijd ook als een soort zelfbescherming. Als ik precies weet wat er in mijn omgeving gebeurt, weet wie jij bent en hoe jij je voelt, dan heb ik een vorm van (schijn)controle over de situatie en mijn leven en kan ik niet negatief verrast worden. Ik vermoed dat het te maken heeft met een basaal principe om pijn te vermijden en niet gekwetst te willen worden. Ik zet er (schijn) voor omdat volledige controle natuurlijk niet bestaat. Het is